

Rada
Európskej únie

V Bruseli 23. novembra 2023
(OR. en)

15738/23

EDUC 457
JEUN 270
SOC 811
CULT 165
DIGIT 271

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od: Generálny sekretariát Rady
Komu: Delegácie

Predmet: Závery Rady o príspevku vzdelávania a odbornej prípravy k posilneniu spoločných európskych hodnôt a demokratického občianstva

Delegáciám v prílohe zasielame uvedené závery Rady, ktoré Rada (pre vzdelávanie, mládež, kultúru a šport) schválila na zasadnutí 23. novembra 2023.

Závery Rady o príspevku vzdelávania a odbornej prípravy k posilneniu spoločných európskych hodnôt a demokratického občianstva

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

PRIPOMÍNAJÚC, že v článku 2 Zmluvy o Európskej únii sa uvádza, že Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám.

ZDÔRAŽŇUJÚC záväzok Únie podporovať a presadzovať tieto hodnoty a prispievať k ich zachovaniu a rozvoju, ako sa uvádza v článku 3 ods. 1 a 5 Zmluvy o Európskej únii a v Charte základných práv Európskej únie.

PRIPOMÍNAJÚC POLITICKÝ KONTEXT, ktorý sa uvádza v prílohe k týmto záverom,

UZNÁVAJÚC, že:

1. Všetky členské štáty čelia spoločným výzvam v dôsledku vplyvu hospodárskych, politických, sociálnych, kultúrnych a technologických zmien, globálnej migrácie a iných zdrojov sociálnych obáv a politickej polarizácie, ako sú pretrvávajúce sociálno-ekonomické nerovnosti, spolu s nárastom rozdeľujúcich nacionalistických tendencií, xenofóbie, rasizmu, antisemitizmu, homofóbie, bifóbie, transfóbie, interfóbie, interfóbie a neznášanlivosti na základe rodovej alebo sexuálnej orientácie, nenávistných prejavov a radikalizácie, ktoré vedú k násilnému extrémizmu. K tomu treba ešte pripočítať ťažké desaťročie pre Európsku úniu s nárastom populistických a protieurópskych hnutí a dezintegračným procesom brexitu.
2. Nedávna globálna kríza vrátane pandémie COVID-19 mala výrazný vplyv aj na naše demokratické spoločnosti a predstavovala bezprecedentné výzvy pre vzťah medzi štátom a spoločnosťou, spoľahlivosť informácií a v konečnom dôsledku aj schopnosť demokratických inštitúcií vyrovnáť sa s rýchlo sa meniacimi spoločenskými potrebami a požiadavkami. To má vplyv aj na kvalitu, rovnosť a rovnaké zaobchádzanie vo vzdelávaní a odbornej príprave.

3. Neodôvodnená útočná vojna Ruska proti Ukrajine sprevádzaná neustálym tokom rozsiahlych dezinformácií predstavuje nielen útok na Ukrajinu, ale aj pohrdanie medzinárodným právom a univerzálnymi hodnotami, ako je mier, a priamu hrozbu pre EÚ ako priestor mieru, bezpečnosti a slobody.
4. Naše otvorené demokratické spoločnosti sú závislé od verejnej debaty, ktorá umožňuje, aby dobre informovaní občania vyjadrovali svoju vôľu a názory prostredníctvom slobodných a spravodlivých politických procesov. Mediálna gramotnosť, bezpečné, kritické a zodpovedné využívanie digitálnych technológií s perspektívou orientovanou na človeka a riadne pochopenie pretrvávajúcich výziev súvisiacich s nesprávnymi informáciami a dezinformáciami sú preto nevyhnutné pre informovanú demokratickú účasť a v konečnom dôsledku pre vzdelávacie procesy. Vývoj v oblasti umelej inteligencie, ktorý zahŕňa riziká aj príležitosti, takisto zdôrazňuje kľúčovú úlohu týchto faktorov, okrem iného aj v boji proti stereotypom a škodlivým normám.
5. Výzvy súvisiace s udržateľným rozvojom a zmenou klímy si vyžadujú spravodlivú a inkluzívnu zelenú transformáciu, ako aj zapojenie spoločnosti ako celku do tohto procesu a boj proti kontroverzným pozíciám.
6. Všetky tieto výzvy a riziká môžu mať dôsledky, ako je sociálna polarizácia, politická nespokojnosť a odlúčenie od demokratických inštitúcií a ich participatívnych procesov, čo vedie k rastúcim obavám v európskych spoločnostiach. Sú dôkazom toho, že je potrebné naďalej chrániť naše demokracie a posilňovať naše spoločné európske hodnoty uvedené v článku 2 Zmluvy o Európskej únii a v Charte základných práv Európskej únie. Takisto preukázali pridanú hodnotu Európskej únie pri riešení týchto výziev a rizík a pri hľadaní spoločných riešení.

7. Ambícia vytvoriť európsky vzdelávací priestor sa opiera o súbor kľúčových vzdelávacích hodnôt a zásad, ktoré je potrebné naďalej posilňovať, ako je kvalita, rovnosť, rovnaké zaobchádzanie, úspešnosť, inklúzia, rešpekt a rozmanitosť¹.
8. V tejto súvislosti sa od systémov vzdelávania a odbornej prípravy vyžaduje, aby nielen predvídali nové výzvy, prispôbili sa im a primerane na ne reagovali, ale aj aby prispievali k budúcnosti našich demokracií a EÚ formovaním aktívnych, angažovaných a tvorivých občanov, ktorí si uvedomujú svoje spoločné hodnoty a dokážu zlepšiť prostredie, v ktorom žijú. Spoločný európsky súbor hodnôt, ktorý sa sprostredkúva prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy, umožňuje a stimuluje sociálno-ekonomické postavenie, ktoré má EÚ na celom svete.

BERIE NA VEDOMIE:

1. Stratégiu EÚ pre mládež na roky 2019 – 2027², v ktorej sa zdôrazňuje potreba vybaviť mladých ľudí potrebnými zdrojmi, aby sa stali aktívnymi občanmi a činiteľmi pozitívnej zmeny inšpirovanej hodnotami EÚ a európskou identitou³, a dialóg EÚ s mládežou, v ktorom sa zdôrazňuje potreba posilniť občianske kompetencie mladých ľudí a ich pocit spolupatričnosti k spoločnosti a Európskej únii.
2. Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa⁴, v ktorej sa ako jedna z prioritných tematických oblastí stanovuje posilnenie postavenia detí ako aktívnych občanov a členov demokratických spoločností.

¹ Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) (Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1.).

² Uznesenie Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027 (Ú. v. EÚ C 456, 18.12.2018, s. 1).

³ Počas 6. cyklu štruktúrovaného dialógu s názvom „Mládež v Európe: čo bude ďalej?“ sa vypracovalo jedenásť európskych cieľov v oblasti mládeže: spájanie EÚ s mládežou, rovnosť všetkých rodov, inkluzívne spoločnosti, informácie a konštruktívny dialóg, duševné zdravie a pohoda, napredovanie vidieckej mládeže, kvalitné zamestnanie pre všetkých, kvalitné vzdelávanie, priestor a účasť pre všetkých, udržateľná zelená Európa a mládežnícke organizácie a európske programy.

⁴ COM(2021) 142 final.

3. Výsledky Konferencie o budúcnosti Európy týkajúce sa vzdelávania, v ktorej občania okrem iného odporučili rozvíjať „nadčasové vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie v Európe“ so zameraním okrem iného na „občianske vzdelávanie o demokratických procesoch, ako aj o hodnotách EÚ a histórii Európy“ a „zaručenie minimálnej úrovne vzdelávania o EÚ, a najmä jej demokratických procesoch vrátane histórie európskej integrácie a európskeho občianstva“⁵.
4. Uznesenia Európskeho parlamentu z rokov 2021 a 2022, v ktorých sa navrhuje komplexný súbor odporúčaní pre obnovenú výchovu k európskemu občianstvu a v ktorých sa zdôrazňuje vôľa podporovať spoločnú európsku identitu okrem iného prostredníctvom spoločného akademického programu a výrazne začleniť európsky rozmer do vzdelávania⁶ a spoločného rámca pre občiansku výchovu s európskym rozmerom vrátane učenia sa o európskych hodnotách a rozvoja spoločných pedagogických materiálov a prístupov⁷.

⁵ Konferencia o budúcnosti Európy – Správa o konečnom výsledku, máj 2022, (plenárny návrh č. 46 a č. 37).

⁶ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 6. apríla 2022 o vykonávaní opatrení zameraných na občiansku výchovu (2021/2008(INI) Ú. v. EÚ C 434, 15.11.2022, s. 31).

⁷ Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. novembra 2021 o európskom vzdelávacom priestore: spoločný celostný prístup (2020/2243(INI) (Ú. v. EÚ C 205, 20.5.2022, s. 17).

5. Oznámenie Komisie z 18. novembra 2022 o pokroku na ceste k vytvoreniu európskeho vzdelávacieho priestoru⁸, v ktorom sa členské štáty, ostatné inštitúcie EÚ a zainteresované strany vyzývajú, aby spoločne zväžili významné výzvy a opatrenia orientované na budúcnosť, ako je „zlepšovanie vzdelávania k európskemu občianstvu“, ako aj stratégie Únie rovnosti⁹ prijaté Komisiou, v ktorých sa zdôrazňuje dôležitá úloha kvalitného a inkluzívneho vzdelávania a odbornej prípravy ako prostriedku na dosiahnutie pokroku smerom k Únii rovnosti pre všetkých bez ohľadu na rod, rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu.

ZDÔRAZŇUJE kľúčovú úlohu vzdelávania a odbornej prípravy pri formovaní budúcnosti Európy. Opatrenia spojené so strategickými prioritami stanovenými v uznesení Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) zahŕňajú okrem iného začlenenie európskej perspektívy do vzdelávania a odbornej prípravy a poskytovanie informácií študentom o tom, čo Európa a Únia znamenajú v ich každodennom živote. To znamená, že je potrebné posilniť kritické myslenie a podporovať občianske, medzikultúrne a sociálne kompetencie, vzájomné porozumenie a rešpektovanie a osvojenie si demokratických hodnôt a základných a ľudských práv na všetkých úrovniach a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy.

ZDÔRAZŇUJE, že v kontexte procesu preskúmania európskeho vzdelávacieho priestoru v polovici trvania vo svojom uznesení z mája 2023 s názvom „Európsky vzdelávací priestor: Výhľad na rok 2025 a obdobie po ňom“¹⁰ Rada uznáva, že osobitná pozornosť by sa mala venovať zlepšeniu nadobúdania kľúčových kompetencií s cieľom umožniť úplný osobný, sociálny, občiansky a profesijný rozvoj všetkých európskych občanov.

⁸ COM(2022) 700 final.

⁹ V rokoch 2020 a 2021 sa prijalo päť stratégií rovnosti s cieľom dosiahnuť pokrok pri budovaní Únie rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025 [COM(2020) 152 final]; stratégia pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025 [COM(2020) 698 final]; akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 [COM(2020) 565 final]; strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov 2020 – 2030 [COM(2020) 620 final] a stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 [COM(2021) 101 final]

¹⁰ Ú. v. EÚ C 185, 26.5.2023, s. 35.

ZHODLA SA NA TOM, že:

1. Výchova k demokratickému občianstvu prispieva k posilňovaniu odolnosti Európy v čase kríz, ako aj rýchlych a hlbokých zmien a musí mať ústredné miesto v politikách vzdelávania a odbornej prípravy, keďže ide o bránu k vzdelávaniu o spoločných európskych hodnotách a demokratickom občianstve. Je to obzvlášť dôležité nielen v kontexte vzdelávania a odbornej prípravy, ale aj pre spoločnosť ako celok, ktorá sa musí aktívne zapájať. Všetci občania v EÚ (vrátane novoprichádzajúcich osôb a osôb s migrantským pôvodom) si musia rozvíjať potrebné kompetencie, aby sa mohli aktívne a zodpovedne zapájať do našich spoločností.
2. Výchova k demokratickému občianstvu by mala byť založená na rozvoji kľúčových kompetencií vrátane sociálneho, kultúrneho a emocionálneho rozmeru, ako aj schopnosti kritického myslenia a reflexie. Malo by byť založené na výučbe a učení sa prostredníctvom demokracie, o nej a v jej prospech, a najmä na občianskej kompetencii ako na schopnosti konať ako zodpovedný občan a v plnej miere sa zúčastňovať na občianskom a sociálnom živote¹¹, a to offline aj online, nielen na miestnej a vnútroštátnej úrovni, ale aj na európskej a medzinárodnej úrovni. V tejto súvislosti by výchova k demokratickému občianstvu mala byť spojená s výchovou ku globálnemu občianstvu a vzdelávaním zameraným na udržateľný rozvoj a dodržiavanie ľudských práv ako základu demokracie a v rámci svojho európskeho rozmeru by mala okrem iného a v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami zahŕňať:

¹¹ V zmysle vymedzenia v odporúčaní Rady z 22. mája 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1).

- a) pochopenie spoločných európskych hodnôt, ktoré sú základom Únie¹²;
 - b) znalosť histórie európskej integrácie, EÚ, jej cieľov a fungovania jej inštitúcií, aby sa všetci občania mohli zamyslieť nad jej významom a pridanou hodnotou a mohli sa aktívne zúčastňovať na európskych demokratických procesoch;
 - c) získanie vedomostí, zručností a postojov, ktoré umožňujú praktické a aktívne zapojenie sa do demokratických procesov v EÚ¹³;
 - d) väčšie povedomie o rozmanitosti a európskej a globálnej kultúrnej identite.
3. Je nevyhnutné podporovať spoločné európske hodnoty a demokratické občianstvo na všetkých úrovniach a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pre ľudí všetkých vekových kategórií. Zahŕňa to preskúmanie nových opatrení v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy na vnútroštátnej a európskej úrovni, ako aj posilnenie existujúcich opatrení, ako aj ochotu spolupracovať a v prípade potreby dohodnúť sa na spoločných nástrojoch, obsahu, prístupoch, definíciách a cieľoch, aby sa reagovalo na to, čo európski občania potrebujú a očakávajú, a naďalej prispievalo k európskemu projektu a jeho obrane proti vnútorným a vonkajším hrozbám.

¹² Ako sa uvádza v článku 2 Zmluvy o Európskej únii a v Charte základných práv Európskej únie.

¹³ Napríklad prostredníctvom európskej iniciatívy občanov.

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby s náležitým ohľadom na inštitucionálnu autonómiu a akademickú slobodu a v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami:

1. POSILNILI presadzovanie spoločných európskych hodnôt a demokratického občianstva ako hybných síl súdržnosti a inklúzie¹⁴ na všetkých úrovniach a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy (formálneho, neformálneho a informálneho) od útleho veku a počas celého života. Na uvedený účel:
 - a) **PODPOROVALI** rozvoj občianskej výchovy založenej na občianskej kompetencii a iných kompetenciách ako súčasť vnútroštátnych politík, stratégií a plánov vzdelávania a odbornej prípravy na všetkých úrovniach a typoch, a to najmä v rámci povinného vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy (OVP), ako aj vo všetkých ostatných verejných inštitúciách, ako sú knižnice.
 - b) **ZLEPŠILI** znalosti a pochopenie EÚ, najmä jej dejín, symbolov, cieľov a fungovania vrátane jej vzájomného vzťahu s demokratickými procesmi členských štátov, ako aj hlavných otázok, ktoré formujú európsky politický život.
 - c) **PODPOROVALI** posilňovanie pozitívneho a inkluzívneho pocitu identity a spolupatričnosti na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ na základe spoločných európskych hodnôt.
 - d) **UPOZORŇOVALI NA** význam formálneho, neformálneho a informálneho vzdelávania a odbornej prípravy v oblasti kultúry s cieľom uľahčiť poznatky o rozmanitosti európskych spoločností, ako aj o ich spoločných hodnotách a kultúrnych odkazoch.

¹⁴ Odporúčanie Rady z 22. mája 2018 o presadzovaní spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby (Ú. v. EÚ C 195, 7.6.2018, s. 1).

- e) POSILNILI základné väzby medzi vzdelávaním o spoločných európskych hodnotách a demokratickom občianstve na jednej strane a vzdelávaním zameraným na udržateľný rozvoj a výchovou k u digitálnemu občianstvu na strane druhej, ktoré umožnia európskym študentom a občanom prispôbiť sa demokratickým, spravodlivým, udržateľným a digitálnym spoločnostiam a aktívne sa zapájať do nich prostredníctvom procesu celoživotného vzdelávania.
 - f) Zohľadňujúc sociálne výzvy, ako sú digitálna bezpečnosť a súkromie, kybernetické šikanovanie, dezinformácie, nenávistné prejavy a radikalizácia, POSILNILI účinnú mediálnu gramotnosť, najmä v digitálnych kontextoch a sociálnych sieťach, s osobitným zameraním na kritické myslenie a etické povedomie s cieľom umožniť ľuďom prijímať informované rozhodnutia.
2. ZAČLENILI trvalú pozornosť venovanú rovnosti a rozmanitosti do osobitného kontextu výučby spoločných európskych hodnôt a demokratického občianstva. V tejto súvislosti:
- a) VYBUDOVALI kultúru začleňovania s mechanizmami na odhaľovanie nožnej dynamiky vylúčenia, diskriminácie a násilia na základe pôvodu, príslušnosti k menšinovým skupinám, zdravotného postihnutia, rodu, sexuálnej orientácie alebo iných osobných alebo sociálnych podmienok a na boj proti nim.
 - b) POSILNILI opatrenia zamerané na novoprichádzajúce osoby do EÚ s cieľom uľahčiť nadobúdanie občianskych kompetencií, pričom treba mať na pamäti ich kultúrne rámce pôvodu, a v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami NABÁDALI na vypracovanie vzdelávacích materiálov, projektov a postupov a materiálov, projektov a postupov odbornej prípravy založených na medzikultúrnom prístupe.

3. POSILNILI vysokokvalitné, inovatívne, participatívne a inkluzívne vzdelávacie usmernenia, obsah, metodiky a činnosti v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy prispôsobené kontextu Európskej únie a osobitným charakteristikám rôznych systémov vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré uľahčujú rozvoj občianskych kompetencií, nadobúdanie spoločných európskych hodnôt a učenie sa o EÚ. V súlade s tým a v prípade potreby:
- a) UZNALI, že spolupráca s medzinárodnými organizáciami môže pomôcť posilniť rozvoj občianskych kompetencií a nadobúdanie spoločných európskych hodnôt. Konkrétne, pokiaľ ide o Radu Európy, LEPŠIE VYUŽÍVALI Chartu o vzdelávaní pre demokratické občianstvo a vzdelávaní o ľudských právach a referenčný rámec kompetencií pre demokratickú kultúru v kontexte EÚ. ZOHLADNILI svoje iniciatívy a nástroje na podporu demokracie a ľudských práv a na posilnenie vedomostí o našej spoločnej európskej histórii a informovanosti o našej jednote v multikultúrnom rozmere európskych spoločností¹⁵.
 - b) PODPOROVALI spoluprácu prostredníctvom výmeny osvedčených postupov medzi inštitúciami vzdelávania a odbornej prípravy a všetkými príslušnými vzdelávacími aktérmi na úrovni EÚ, pokiaľ ide o vypracovanie, realizáciu a hodnotenie učebných plánov. ZVÁŽILI spoluprácu zameranú na spoločný obsah a prístupy.
 - c) ZAHRNULI rôznych študentov, vytvárali ľahko čitateľné materiály s celosvetovou dostupnosťou, prispôbovali formáty a obsah rôznym skupinám.

¹⁵ V tejto súvislosti možno zohľadniť konsolidované iniciatívy, ako je Európske centrum pre moderné jazyky alebo novšie iniciatívy, ako napríklad Stredisko pre výučbu histórie v Európe.

- d) POSILNILI dobrovoľnícku činnosť a činnosti neformálneho a informálneho vzdelávania a odbornej prípravy pri rozvoji kompetencií súvisiacich s podporou spoločných hodnôt, solidarity, sociálneho záväzku a demokratického občianstva. **PODPOROVALI** uznávanie a aktualizáciu takýchto formatívnych skúseností, napríklad prostredníctvom mikrocertifikátov.
 - e) **UĽAHČOVALI** digitálny prístup a **PODPOROVALI** tvorbu informatívneho, vzdelávacieho a komunikatívneho obsahu súvisiaceho s demokratickým občianstvom a spoločnými európskymi hodnotami vo formátoch prispôsobených novým kanálom informačnej a komunikačnej spoločnosti.
4. **PODPOROVALI** inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom uľahčiť vytvorenie vhodného prostredia, ktoré poskytuje príležitosti na cvičenie a učenie sa o občianstve a demokratickej účasti prostredníctvom praxe. Na uvedený účel:
- a) **ODSTRÁNILI** všetky druhy diskriminácie a segregácie vo vzdelávacom prostredí, aby bolo bezpečným a inkluzívnym priestorom bez násilia akéhokolvek druhu a aby bolo v súlade s hodnotami pluralizmu, tolerancie, rešpektu, spravodlivosti, solidarity, rovnosti a rodovej rovnosti.
 - b) **PODPOROVALI** právo detí a mladých ľudí na vypočutie a plnú účasť na spoločenskom, vzdelávacom, kultúrnom, umeleckom a rekreačnom živote svojho prostredia s cieľom uľahčiť postupné učenie sa aktívnemu občianstvu.

- c) NABÁDALI na zapojenie študentov, učiteľov, školiteľov, pedagógov, vedúcich pracovníkov inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy, rodičov, rodín a opatrovateľov do participatívnych orgánov, či už formálnych alebo neformálnych, ako aj spoluprácu a výmenu medzi nimi.
- d) ĎALEJ PODPOROVALI spoluprácu medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania, školami, strediskami odbornej prípravy, mládežníckymi organizáciami, kultúrnymi inštitúciami a celou komunitou, ktorou vznikajú synergie medzi formálnym, neformálnym a informálnym vzdelávaním a odbornou prípravou, a to s celoškolským prístupom, aby sa všetci ich členovia¹⁶ aktívne a spoločne zúčastňovali a prispievali k vytváraniu pozitívneho, bezpečného a dôveryhodného priestoru, ktorý podporuje pohodu študentov, učiteľov a pedagógov.
- e) POSKYTOVALI primeranú podporu a zdroje učiteľom, školiteľom, pedagógom, vedúcim pracovníkom inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy, rodičom, rodinám a opatrovateľom v ich kľúčovej úlohe, ktorou je pomáhať študentom pri rozvoji kompetencií pre spoločenský a občiansky život a pre realizáciu demokratického občianstva.
- f) PODPOROVALI nadobúdanie kompetencií súvisiacich so spoločnými európskymi hodnotami a demokratickým občianstvom v počiatočnej odbornej príprave, zaškolení a kontinuálnom profesijnom rozvoji vedúcich pracovníkov inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy, učiteľov a školiteľov na všetkých úrovniach. POSILŇOVALI hodnotu týchto formatívnych skúseností, pokiaľ ide o prístup k učiteľskému povolaniu a jeho rozvoj.

¹⁶ Vrátane vedúcich pracovníkov inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy, učiteľov, školiteľov a iných pedagogických pracovníkov, žiakov, študentov, rodičov, rodín, zákonných zástupcov a opatrovateľov, ako aj ďalších zainteresovaných strán: mládežníckych útvarov, pracovníkov s mládežou, miestnych orgánov, mimovládnych organizácií, podnikov, odborov, dobrovoľníkov atď.

- g) **PODPOROVALI** demokratizáciu a transformáciu inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy na vzory budovania občianskych hodnôt, posilňovali správu vecí verejných a účasť v rámci ich organizačných a riadiacich procesov na základe spoločných európskych hodnôt.
5. **PODPOROVALI** účasť inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy, učiteľov, pedagogických pracovníkov a vedúcich pracovníkov na existujúcich nástrojoch, programoch a iniciatívach na európskej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, ktoré uprednostňujú a posilňujú výučbu a presadzovanie spoločných európskych hodnôt, demokratického občianstva, občianskej angažovanosti, znalosti Únie a jej fungovania a aktívnej účasti na demokratických procesoch. Podobne **PODPOROVALI** aj väčšiu viditeľnosť a šírenie informácií, ako aj inovácie a výmenu osvedčených postupov v týchto oblastiach.

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY A KOMISIU, aby v súlade so svojimi právomocami:

1. **PRIRADILI VÄČŠÍ VÝZNAM** vzdelávaniu o spoločných európskych hodnotách a podpore demokratického občianstva v programe politiky vzdelávania a odbornej prípravy. Na tento účel:
- a) **ZVÁŽILI** jeho **ZAČLENENIE** ako posilneného a viditeľnejšieho rozmeru do návrhov na ďalší rozvoj európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 a v druhom (2026 – 2030) cykle strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030).

- b) **ĎALEJ PODPOROVALI** šírenie a výmenu osvedčených postupov, činnosti partnerského učenia a informácie o opatreniach, ktoré posilňujú rozvoj spoločných hodnôt, pocit príslušnosti k EÚ a kompetencie v oblasti občianstva a ktoré zlepšujú kvalitu výchovy k občianstvu vo všetkých členských štátoch, a to aj prostredníctvom využívania digitálnych technológií. **Nepretržite POSILŇOVALI** vytváranie sietí, spoluprácu a výskum s cieľom získať najlepšie dôkazy a informácie a vymieňať si najlepšie vzdelávacie postupy v tejto oblasti.
 - c) **POSILNILI** synergie a koordináciu medzi politikami v oblastiach súvisiacich so spoločnými hodnotami a demokratickým občianstvom, najmä tými, ktoré sú zamerané na deti a mladých ľudí, s cieľom zvýšiť ich systémový vplyv.
 - d) **PROPAGOVALI** význam uznávania vnútroštátnych a nadnárodných skúseností, projektov vzdelávania a odbornej prípravy a inšpiratívnych osobností, pokiaľ ide o spoločné európske hodnoty, demokratické občianstvo a poznatky o Európskej únii a jej demokratické procesy, napríklad prostredníctvom značiek, preukazov a iných relevantných iniciatív.
 - e) **PODPOROVALI** organizovanie spoločných a symbolických osláv, súťaží, simulácií a iniciatív ako spôsobov zažívania demokracie a priblíženia reality Európskej únie k vzdelávacej komunite¹⁷ na vnútroštátnej aj európskej úrovni.
2. **PODPOROVALI** výchovu k digitálnemu občianstvu a **NAPREDOVALI** v hodnotovo založenej digitálnej transformácii vo vzdelávaní a odbornej príprave prostredníctvom rozvoja prístupov zameraných na ľudské práva a digitálny humanizmus¹⁸.

¹⁷ Napríklad simulačné rokovania pre žiakov a študentov organizované inštitúciami EÚ vrátane Rady (ConSIMium) a Európskeho parlamentu (Euroscola a vzdelávací program Ambasadorská škola Európskeho parlamentu) alebo iné iniciatívy so spoluprácou členských štátov (program Späť do školy).

¹⁸ Digitálny humanizmus ponúka prístup zameraný na človeka pri orientácii v digitalizácii a regulácii cezhraničných technológií, ako je umelá inteligencia, čím sa zabezpečuje ľudský faktor pri konfrontácii s automatizovanými systémami rozhodovania.

3. **PODPOROVALI** interakciu a porozumenie medzi všetkými európskymi občanmi. Na tento účel:
- a) **PODPOROVALI** mobilitu, twinning a nadnárodnú spoluprácu v rámci celej európskej vzdelávacej komunity – žiakov, študentov, stážistov, učiteľov, pedagogických pracovníkov, dobrovoľníkov a vedúcich pracovníkov – na všetkých úrovniach a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy. **ZDÔRAZŇOVALI** potenciál mobility a výmen v oblasti odbornej prípravy pre medzikultúrny dialóg, aktívne občianstvo, podporu spoločných hodnôt a rozvoj pocitu spolupatričnosti k Európskej únii, ako aj pre posilnenie európskeho rozmeru vzdelávania a intenzívnejšie a priamejšie prežívanie európanstva.
 - b) **POSILNILI** vzdelávanie a znalosť jazykov (vrátane regionálnych a menšinových jazykov) a kultúr členských štátov, ak je to vhodné a vo formálnom, neformálnom a informálnom prostredí¹⁹, s cieľom podporiť porozumenie a jednotu všetkých Európanov v ich rozmanitých identitách, ako aj rozvoj občianskych kompetencií.
4. **POSILNILI** a **PREHĽBILI** európsku a medzinárodnú spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave na základe našich spoločných európskych hodnôt a kľúčových vzdelávacích hodnôt a zásad, ktorými sa vymedzujú európske systémy vzdelávania a odbornej prípravy. A preto:

¹⁹ Na tento účel je vhodné naďalej podporovať používanie Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie.

- a) Na všetkých úrovniach a vo všetkých typoch vzdelávania a odbornej prípravy podľa potreby ČERPALI INŠPIRÁCIU z vývoja európskej integrácie v rámci európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a európskej stratégie, ktorá inštitúciám vysokoškolského vzdelávania²⁰ – ako sú aliancie európskych univerzít, alebo v rámci sektora OVP, centrá excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy – umožňuje prehĺbiť spoluprácu a pokrok smerom k európskemu vzdelávaciemu priestoru založenému na našich spoločných európskych hodnotách.
- b) POKRAČOVALI V SPOLUPRÁCI v záujme ďalšieho rozvoja prísnejších systémov zabezpečenia kvality, aby sa posilnili spoločné normy kvality, transparentnosť, uznávanie a mobilita v európskom vzdelávacom priestore a európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, ako aj aby sa prispelo k súdržnejšej Európe.
- c) POKRAČOVALI v postupnom ROZŠIROVANÍ a POSILŇOVANÍ tejto hodnotovo založenej spolupráce nielen s kandidátskymi partnermi, ale aj s tretími krajinami, najmä krajinami európskeho susedstva, s cieľom podporiť prepojenia a zlepšiť systémy vzdelávania, odbornej prípravy a výskumu na celom svete. To všetko prispeje k posilneniu vedomostí o Európskej únii, podporí spoločné hodnoty Únie a jej členských štátov, uľahčí medzinárodný politický dialóg a európsku diplomaciu, ako aj podporí rozvoj demokratického občianstva.

²⁰ Závety Rady o európskej stratégii na posilnenie postavenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania pre budúcnosť Európy (Ú. v. EÚ C 167, 21.4.2022, s. 9).

VYZÝVA KOMISIU, aby v súlade so zmluvami a s náležitým ohľadom na zásadu subsidiarity a vnútroštátne podmienky:

1. ZVÝŠILA profil výchovy k občianstvu a zviditeľnila možný príspevok sektora vzdelávania a odbornej prípravy k európskym iniciatívam a stratégiám súvisiacim s posilňovaním spoločných európskych hodnôt, demokratického občianstva a znalostí o EÚ.
2. V spolupráci s členskými štátmi POSILNILA a UPREDNOSTNILA výchovu k demokratickému občianstvu v pracovných skupinách strategického rámca európskeho vzdelávacieho priestoru, a najmä v pracovnej skupine pre rovnosť a hodnoty vo vzdelávaní a odbornej príprave.
3. ZAČLENILA výchovu k demokratickému občianstvu a spoločné európske hodnoty do existujúcich monitorovacích procesov systémov a politík vzdelávania a odbornej prípravy, čím sa zabráni ďalšiemu administratívne zaťaženiu členských štátov. Na tento účel:
 - a) S prihliadnutím na porovnateľné medzinárodné zdroje údajov, ktoré sú už k dispozícii alebo budú k dispozícii, VYUŽÍVALA odborné znalosti stálej skupiny pre ukazovatele a referenčné hodnoty na PRESKÚMANIE vývoja zlepšeného prístupu ku kvantitatívnym a kvalitatívnym ukazovateľom v oblasti občianskych kompetencií v EÚ, a to tak pre tie ukazovatele, ktoré sú už k dispozícii, ako aj pre tie, ktoré sa vyvíjajú.
 - b) ZAHRNULA monitorovanie rozvoja občianskych kompetencií do nadchádzajúcich vydaní Monitora vzdelávania a odbornej prípravy ako jednu z kľúčových kompetencií vnútroštátnych systémov vzdelávania a odbornej prípravy, pokiaľ sú k dispozícii nové údaje a iné dôkazy, spolu s aktualizáciou vnútroštátnych politických opatrení.

4. PRISPIEVALA k zvyšovaniu vedomostí a podpore členských štátov v tom, aby mali kľúčové údaje a nástroje na zváženie, identifikáciu získaných poznatkov a pokrok vo svojich vzdelávacích postupoch, pričom sa zabráni ďalšiemu administratívne zaťaženiu členských štátov, ktoré by sa mohli rozhodnúť dobrovoľne sa zapojiť do plánovaných iniciatív. Na tento účel:

- a) Pravidelne VYPRACÚVALA komparatívnejšie štúdie, správy a výskumné dokumenty založené na dôkazoch s cieľom prehĺbiť poznatky o tom, čo sa robí v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy v záujme rozvoja občianskej kompetencie a jej účinkov na vzdelávacie výstupy, podpory spoločných európskych hodnôt, demokratického občianstva a vedomostí o EÚ²¹. Preto a okrem iného:
- VYPRACOVALA súhrn mnohých iniciatív a osvedčených postupov, ktoré členské štáty vykonávajú v súvislosti so všetkými týmito témami, s cieľom získať komplexnejší prehľad.
 - VYPRACOVALA novú správu siete Eurydice o výchove a odbornej príprave k občianstvu v európskych inštitúciách vzdelávania a odbornej prípravy.
 - PODPOROVALA osobitné štúdie a prieskumy na európskej úrovni s cieľom vyhodnotiť stupeň vedomostí o EÚ a jej fungovaní, pocit spolupatričnosti, aktívnu účasť a vedomosti o právach a povinnostiach, ktoré prichádzajú so štatútom európskeho občana, a prepojila vzdelávanie a odbornú prípravu okrem iného so sektormi mládeže, kultúry a spravodlivosti.

²¹ Najnovšia medzinárodná štúdia o občianskom vzdelávaní a výchove k občianstvu Medzinárodnej asociácie pre hodnotenie výsledkov vzdelávania pochádza z roku 2016 a najnovšia správa siete Eurydice o výchove k občianstvu na európskych školách od Komisie z roku 2017.

- b) Vychádzajúc z výsledkov práce pracovnej skupiny pre rovnosť a hodnoty vo vzdelávaní a odbornej príprave v spolupráci s Radou Európy a s využitím jej rámca pre kompetencie v demokratickej kultúre ako základu ZVÁŽILA možnosť VYPRACOVAŤ pre študentov a pedagógov osobitný, doplnkový rámec kompetencií pre výchovu k aktívnemu a demokratickému občianstvu prispôsobený kontextu EÚ. Umožnilo by sa tým aj posúdenie kompetencií podobným spôsobom ako v iných existujúcich rámcoch EÚ²², s ktorými by sa mali hľadať synergie.
- c) VYPRACOVALA usmernenia týkajúce sa metodiky, obsahu a odbornej prípravy učiteľov s cieľom zlepšiť ponuku a kvalitu výchovy k demokratickému občianstvu vo všetkých členských štátoch, aby slúžili ako referencia pre tvorcov politik.
- d) PODPOROVALA, ako dobrovoľnú možnosť pre členské štáty, vypracovanie osobitných modulov odbornej prípravy v oblasti výchovy k demokratickému občianstvu v EÚ pre učiteľov, školiteľov a vedúcich pracovníkov, ako aj pre tvorcov politik, založených na spoločných európskych hodnotách, demokratickom občianstve, kompetencii v oblasti občianstva EÚ a iných súvisiacich kľúčových kompetencií, najmä prostredníctvom príslušných programov EÚ²³ a online platforiem, ako je Európska platforma školského vzdelávania (ESEP).

²² Napr. GreenComp, DigComp, LifeComp a EntreComp.

²³ Napríklad prostredníctvom programu Erasmus+ a iniciatív, ako sú učiteľské akadémie programu Erasmus+.

5. Pokiaľ ide o program Erasmus+²⁴, ĎALEJ PODPORILA štvrtú z hlavných priorít vykonávania programu, ktorou je „účasť na demokratickom živote, spoločné hodnoty a občianska angažovanosť“, ako aj znalosť EÚ a mobilitu. Na tento účel:
- a) Pri vykonávaní týchto opatrení ZDÔRAZNILA potrebu dozvedieť sa viac o EÚ, jej cieľoch, demokratických procesoch a fungovaní a o pridanej hodnote, ktorú predstavuje. Na tento účel okrem iného ZVÁŽILA ZAČLENENIE nástrojov na zabezpečenie lepších znalostí o EÚ a spoločných európskych hodnotách pred vzdelávacou mobilitou alebo partnerstvom v oblasti spolupráce alebo súbežne s nimi, ako je vzdelávací modul prispôsobený veku a profilu účastníka. Náležitá pozornosť by sa mala venovať tomu, aby sa nevytvárali prekážky prístupu k programu.
 - b) ZDÔRAZNILA výchovu k občianstvu a spoločné európske hodnoty v moduloch odbornej prípravy a vzdelávacích príležitostiach realizovaných v rámci iniciatívy učiteľské akademie programu Erasmus+.
 - c) POKRAČOVALA V POSILŇOVANÍ koordinácie, viditeľnosti a šírenia všetkých iniciatív na úrovni EÚ, ktoré prispievajú k posilneniu spoločných európskych hodnôt a demokratického občianstva EÚ a k vytváraniu skutočných sietí interakcií so schopnosťou zapojiť komunitu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy do spoločného budovania EÚ, ako sú eTwinning a Európska platforma školského vzdelávania, Elektronická platforma vzdelávania dospelých v Európe (EPALE), akcie Jean Monnet, aliancie európskych univerzít alebo centrá excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy.

²⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/817 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje Erasmus+: program Únie pre vzdelávanie a odbornú prípravu, mládež a šport a ktorým sa zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1288/2013 (Ú. v. EÚ L 189, 28.5.2021, s. 1).

- d) POKRAČOVALA V ODSTRAŇOVANÍ byrokratických prekážok a ULAHČOVALA účasť na programe, pričom sa zohľadnia osobitné okolnosti malých inštitúcií a inštitúcií vo vidieckych, vzdialených, okrajových a menej rozvinutých oblastiach a najvzdialenejších regiónoch alebo znevýhodnených prostrediach.
- e) ĎALEJ PREPÁJALA akcie programu s inými iniciatívami v rámci programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty (CERV)²⁵ alebo programu Európsky zbor solidarity (ESC)²⁶.
-

²⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/692 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje program Občania, rovnosť, práva a hodnoty a zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1381/2013 a nariadenie Rady (EÚ) č. 390/2014 (Ú. v. EÚ L 156, 5.5.2021, s. 1).

²⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/888 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje program Európsky zbor solidarity a zrušujú nariadenia (EÚ) 2018/1475 a (EÚ) č. 375/2014 (Ú. v. EÚ L 202, 8.6.2021, s. 32).

Politické súvislosti

Rada Európskej únie

1. Odporúčanie Rady z 22. mája 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie (Ú. v. EÚ C 189, 4.6.2018, s. 1).
2. Odporúčanie Rady z 22. mája 2018 o presadzovaní spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby (Ú. v. EÚ C 195, 7.6.2018, s. 1).
3. Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o podpore demokratického povedomia a demokratickej angažovanosti mladých ľudí v Európe (Ú. v. EÚ C 415, 1.12.2020, s. 16).
4. Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr (2021 – 2030) (Ú. v. EÚ C 66, 26.2.2021, s. 1.).
5. Závery Rady o rovnosti a inklúzii vo vzdelávaní a odbornej príprave s cieľom podporiť úspech vo vzdelávaní pre všetkých (Ú. v. EÚ C 221, 10.6.2021, s. 3).
6. Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o budovaní mostov pre účinnú spoluprácu v oblasti vysokoškolského vzdelávania v Európe (Ú. v. EÚ C 160, 13.4.2022, s. 1).
7. Závery Rady o európskej stratégii na posilnenie postavenia inštitúcií vysokoškolského vzdelávania pre budúcnosť Európy (Ú. v. EÚ C 167, 21.4.2022, s. 9).
8. Závery Rady o zručnostiach a kompetenciách pre zelenú transformáciu (Ú. v. EÚ C 95, 14.3.2023, s. 3).
9. Uznesenie Rady o Európskom vzdelávacom priestore: Uznesenie Rady o Európskom vzdelávacom priestore: Výhľad na rok 2025 a obdobie po ňom (Ú. v. EÚ C 185, 26.5.2023, s. 35).

Vyhlásenia ministrov

10. Deklarácia o podpore občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerancie a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania (Paríž, 17. marca 2015).

Európska komisia

11. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou: Príspevok Európskej komisie na zasadnutí lídrov v Göteborgu, 17. novembra 2017 (COM(2017) 673 final).
12. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025 [COM(2020) 625 final].
13. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o pokroku na ceste k vytvoreniu európskeho vzdelávacieho priestoru (COM(2022) 700 final).

Európsky parlament

14. Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. novembra 2021 o európskom vzdelávacom priestore: spoločný celostný prístup [(2020/2243(INI)] (Ú. v. EÚ C 205, 20.5.2022, s. 17).
15. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 6. apríla 2022 o vykonávaní opatrení zameraných na občiansku výchovu [2021/2008(INI)] (Ú. v. EÚ C 434, 15.11.2022, s. 31).